

Godnattsagor för rebelltjejer – Mina stjärnor

Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 4-6

Syfte och lärares reflektioner

Hur upptäcker du stjärnor som du inte visste fanns? Varför är det viktigt med förebilder? Vilka historier får vi läsa och vilka historier är mindre tillgängliga? Dessa frågor har jag funderat på och en del svar hittade jag i *Godnattsagor för rebelltjejer* av Elena Favilli och Francesca Cavallo, där finns det väldigt många viktiga, inspirerande och fascinerande berättelser. Vad händer när eleverna läser och samtalar om dem?

Textvalet

Jag valde ut 15 texter. Urvalet gjordes dels utifrån mina elevers olika bakgrunder, dels att jag ville ha texter från olika delar av världen och även en viss tidsmässig spridning. Dessa var:

- Alicia Alonso Prima ballerina Kuba 1921
- Ann Makosinski Uppfinnare Kanada 1997
- Anna Politovskaja Journalist Ryssland 1958 – 2006
- Balkissa Chaibou Människorättskämpe Niger 1995
- Euforsina Cruz Aktivist och politiker Mexico 1979
- Fadumo Dayib Politiker Somalia 1972
- Irena Sendlerova Krigshjälte Polen 1910-2008
- Malala Yousafzai Människorättsaktivist Pakistan 1997
- Policarpa Salavarrieta Spion Colombia 1795-1817
- Rosa Parks Medborgarrättsaktivist USA 1913-2005
- Sonita Alizadeh Rappare Afghanistan 1996
- Wangari Maathi Miljöaktivist Kenya 1940-2011
- Wilma Rudolph Sprinterlöpare USA 1940-1994
- Yusra Mardini Simmare Syrien 1998
- Zhang Xian Dirigent Kina 1973

MALALA: Jag introducerade arbetet med Malala Yousafza för att det är en av de mest kända historierna, men också väldigt fängslande. Vi läste och diskuterade texten och därefter tittade vi på ett intervju med henne. Det blev en mycket lyckad start på arbetet. "Har det här hänt på riktigt?" undrade någon. Malala väcker känslor och beundran.

SENDEROWA: Nästa text vi läste handlade om Irena Sendlerowa. Då förflyttades vi till andra världskriget och samtalen handlade bland annat om Hitler och nazismen. Jag kan varmt rekommendera avsnittet i Historierummet (en podd om spännande historiska personer och händelser) som handlar denna modiga kvinna *Irena Sendler – hon som kämpade för barnen*. Du kan lyssna på det [här](#).

SONITA: En av de texterna som berörde lite extra var den om Sonita Alizadeh. Hon är en rappare från Afghanistan som var nära att bli bortgift som 10-åring. Hon undkom tvångsgifte och skrev en väldigt uppmärksammasång *Brides for sales* som handlar om en ung flicka som ska giftas bort. Hon la ut låten på Youtube och den fick stor spridning.

Metod – Så här gjorde vi

Innan läsningen funderade vi tillsammans på personens yrke, till exempel miljöaktivist, journalist eller dirigent. Vi pratade också var landet ligger. Det blev också viktigt att titta på födelseåret för att sätta in berättelsen i rätt kontext.

Därefter fick eleverna läsa på egen hand. Eftersom ett av målen under arbetet var att utveckla den självständiga läsningen, ville jag att de skulle träna på att läsa med pennan i handen och ha följande frågor i huvudet under läsningen: Varför är den här personen omskriven i boken? Ser du några kopplingar till övriga texter? Eleverna uppmanades att skriva ner tankar under läsningens gång och stryka under nya ord. Efter läsningen gick vi tillsammans igenom de nya orden och pratade om deras tankar som de skrivit ner. Särskilt spännande var det att höra hur de kopplade de olika texter till varandra. Några exempel som eleverna upptäckte:

Sonita – Balkissa är kopplingen för att hon våga säga nej till att gifta sig.

Wangari Maathai – Malala fick också nobelpriset.

Irena – Policarpa sa inte heller vilka hennes kompisar var när hon var fängslad.

Ord och begrepp

Några av de ord och begrepp som lyfts och samtalats kring: tvångsäktenskap, tyfusepidemi, sömmerska, människorättsaktivist, urinvånare, borgmästare, dirigent, polio och segregation. Här tränade vi på att härleda – känner du igen nån del av ordet som hjälper dig för att förstå det?

Varierade samtalsämnen

Några av de samtalsämnena som texterna gav upphov till:

- Varför var vissa böcker förbjudna i Ryssland? (Anna Politkovskaja)
- Varför kunde hon inte gifta sig och utbilda sig till läkare? (Balkissa Chaibou)
- Varför ville de inte ha en kvinnlig borgmästare? (Euforsina Cruz)
- Hur kommer det sig att en person kan leva kvar i ett samhälle i 250 år? (Policarpa Salavarrieta)
- Varför var pianon förbjudna? (Zhang Xian)
- Varför flyttade hon tillbaka till Somalia? Hon fick det ju bra i Finland? (Fadumo Dayib)

Andra frågeställningar som genomsyrat våra textsamtal har varit:

- Hur kommer det sig att vissa människor är beredda att offra så mycket?
- Var kommer modet och styrkan ifrån?

Lärarens tankar efter läsningen

Texterna har verkligen fångat eleverna och vilka diskussioner vi haft! För att inte tala om de färgstarka och häftiga illustrationerna. I våra samtal har vi pratat historia, geografi och samhällskunskap. I läroplanen står att läsa: "I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden." De här texterna passar utmärkt för det ändamålet.

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

Centralt innehåll*

Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Betygskriterier*

Eleven läser skönlitteratur och sakprosatexter för barn och ungdomar **med mycket gott flyt** och visar **mycket god** läsförståelse. Dessutom sammanfattar eleven olika texter med **god** säkerhet. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om tydligt framträdande budskap i olika texter.

Eleven skriver olika slags texter med **tydligt** innehåll, **väl fungerande** struktur och **god** språklig variation. Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet med **god** säkerhet.

* årskurs 4-6